

Waar het niet om gaat in deze missie is regime change.

Uri Rosenthal blijft volhouden.

Schuiven

Van tribaal naar representatief

5 maart

Transitional National Council in Benghazi officieel opgericht.

23 maart

‘De nationale transitieraad in Benghazi, is door de Fransen als legitiem regime voor Libië erkend, door de andere lidstaten van de EU niet...In Libië is sprake van een tribale samenleving.’ (Rosenthal in Kamerdebat.)

31 maart

‘Op dit ogenblik vinden we dat we ze niet de status kunnen geven van de legitieme vertegenwoordiger van de Libische bevolking.’ (Rosenthal in Kamerdebat.)

10 juni

‘De Libische Nationale Interim Raad in Benghazi is erkend door een aantal landen (Frankrijk, Italië, Qatar, Koeweit, Gambia en de Malediven). De EU (inclusief Nederland) en een aantal andere landen beschouwen de NIC als een belangrijke gesprekspartner van het Libische volk.’ (Kamerbrief Rosenthal.)

14 juni

‘Wat we per se moeten voorkomen is dat we een raad hebben, een gezag hebben, dat vooral accent heeft in oosten en geen banden heeft met andere delen van Libië en ook niet met tribale leiders in Libië. Want dan komen we precies uit waar we niet uit willen komen in de politieke na-fase en dat is een verdeeld Libië.’ (Rosenthal op Radio 1.)

20 juni

‘Nederland erkent staten, geen regeringen. Dat neemt niet weg dat de Libische Interim Raad (NIR) voor Nederland en voor de EU nu een cruciale politieke gesprekspartner is.’ (Kamerbrief Rosenthal.)

13 juli

‘Met deze vaststelling geven wij aan dat wij er groot vertrouwen in hebben dat de overgangsraad een goede afspiegeling is van de Libische bevolking. De raad verdient onze steun in de rug.’ (Rosenthal op Rijksoverheid.nl over erkenning als de legitieme vertegenwoordiger van het Libische volk.)

5 augustus

‘De Libische Overgangsraad heeft aangetoond dat ze werkt aan meer inclusiviteit en representativiteit... Ook verdere maatschappelijke deelname aan de TNC vertoont stijgende tendens.’ (Schriftelijk antwoord woordvoerder Rosenthal op de vraag wat er dan veranderd is.)

ANP

In Benghazi zijn ze erg blij met ons

#Libië Minister Rosenthal wist zo goed hoe het niet moest in Libië. Maar in vier maanden tijd schoof en draaide hij zo dat van zijn beloftes en uitspraken niets over is.

Camil Driessen

Wij moeten voorkomen dat wij worden gezien als een soort van militaire macht van de opstandelingen, van degenen die in opstand zijn gekomen tegen Gaddafi. Minister Uri Rosenthal van Buitenlandse Zaken kijkt in de NOS-camera. ‘Binnen resolutie 1973 gaat het om het beschermen van de bevolking en wordt er geen verhaal verteld dat wij de een steunen ten opzichte van de ander.’

In vier maanden pakt de werkelijkheid anders uit, maar dan is het 30 maart. Een dag later besluit de Tweede Kamer tot steun voor de Nederlandse deelname aan de NAVO-missie Unified Protector. De NAVO gaat VN-resolutie 1973 over Libië uitvoeren: het wapenembargo afdwingen, vliegverbod handhaven en bovenal burgers beschermen die dreigen te worden aangevallen. VN-lidstaten mogen daarvoor (op een bezettingsmacht na) ‘alle noodzakelijke maatregelen’ nemen: bombarderen dus.

Wat de VN-veiligheidsraad op 17 maart resolutie 1973 aanneemt en een volkenrechtelijk mandaat geeft voor ingrijpen in Libië is uniek. Normaal liggen China en

Rusland – die hoog opgeven over soevereiniteit en binnenlandse aangelegenheden – bij dit soort resoluties dwars. Het is de eerste keer dat Kofi Annans concept *responsibility to protect* in de praktijk wordt gebracht.

Mission Creep

‘Historisch’, noemt Rosenthal de resolutie. De vrees van oppositiepartijen, dat de missie uitmondt in eentje die meer doet dan alleen burgers beschermen (*mission creep*), wuift hij weg. ‘Dat we ergens beginnen en dan steeds verder uitbreiden. Dat is niet waar de Nederlandse regering aan denkt’, klinkt het op 31 maart. En op 22 juni tijdens het debat over verlenging van de missie: ‘Ik heb gezegd dat ik met anderen heel goed let op de uitvoering van deze resolutie om welke *mission creep* dan ook te voorkomen.’

De bevolking beschermen tegen dreigende aanvallen van kolonel Gaddafi, dat is de missie. Daar denkt iedereen binnen de NAVO zo over, verzekert Rosenthal. Voordat Nederland besluit mee te doen (zonder zelf te bombarderen) heeft hij het in de Kamer over de ‘homogene bevelsstructuur en de homogene koers’ binnen de NAVO. Er gaat geopereerd worden op basis van unanimiteit via de missie Unified Protector. ‘De naam zegt het al.’

Nu Nederland ruim vier maanden betrokken is bij de oorlog in Libië, kunnen twee conclusies worden getrokken: ‘Unified’ zijn de deelnemers aan de missie inmiddels al lang niet meer en sinds maart hebben we live de *mission creep* kunnen meemaken waar Rosenthal zo voor waakte.

Resolutie 1973 kwam tot stand toen Gaddafi’s troepen voor de poorten van opstandelingenbolwerk Benghazi stonden en dreigden een bloedbad onder de burgerbevolking aan te richten. Dat werd met bombardementen gestopt. In de loop der maanden is de situatie diffuus geworden. Veel van de burgers die beschermd moesten worden zijn nu gewapende rebellen die een burgeroorlog uitvechten. Met haar bombardementen lijkt de NAVO de luchtmacht van de rebellen geworden. Over het komen tot een staakt-het-vuren (een belangrijk doel van resolutie 1973) hoor je de NAVO niet.

De missie om burgers te beschermen wordt er een om Gaddafi weg te krijgen. Op 30 juli bombarderen Britten de Libische satelliettelevisie. ‘In het licht van ons mandaat om burgers te beschermen, moesten we handelen’, vertelt de NAVO-persverklaring. Het is een van de voorbeelden waaruit blijkt dat het mandaat van 1973 steeds ruimer wordt geïnterpreteerd. Zo neemt de NAVO

Hillen ziet het anders

Defensie minister Hans Hillen waarschuwt in juni de NAVO voor *mission creep*. Het idee dat Gaddafi door bommen gooien weggaat noemt hij ‘naïef’.

Rebel ziet het anders

‘Ze doen mee aan de militaire actie op onze uitnodiging’, zegt een rebellencommandant over de NAVO tegen *The Independent* op 8 juni.

Fox ziet het anders

De Britse minister Fox geeft op 31 juli toe dat de rebellen Gaddafi niet weg gaan krijgen. Er is een verrader in zijn *inner circle* nodig.

Het laatste wat we willen is playing around met 1973.

Uri Rosenthal ziet het gevaar.

Perspectief

Draaien

Van geen wapens naar toch maar wel

31 maart

'De Nederlandse regering is niet voor het bewapenen van de opstandelingen en vindt dat onverstandig en ongewenst. (...) Als je gaat bewapenen, wie bewapen je wel en wie niet? (...) De vraag doet zich voor: bij wie komen de wapens terecht?'

'Zolang we binnen het bestek van de Veiligheidsraadsresolutie zitten, is bewapening van opstandelingen, vrijheidsstrijders of wat dies meer zij, niet aan de orde.'

'Dat zou dan niet 1973 zijn, maar 1974 of 1975.' (Rosenthal zegt in Kamerdebat dat bewapening alleen kan met nieuwe VN-resolutie.)

1 april

'Het is voor dit kabinet niet acceptabel bijvoorbeeld dat daar rebellen bewapend gaan worden. Dat vraagt echt om een nieuw mandaat van de VN.' (Premier Rutte is het daar mee eens.)

24 mei

'Het is binnen de NAVO en tussen lidstaten niet mogelijk gebleken tot een eensluidende interpretatie te komen van de VN Veiligheidsresoluties wat betreft wapenleveranties. De Secretaris-Generaal van de NAVO heeft gesteld dat hij wapenleveranties aan de oppositie geen taak voor de NAVO acht. De regering is het daarmee eens. Enkele landen, waaronder ook NAVO-lidstaten, zijn op bilaterale basis overgegaan tot dergelijke activiteiten.' (Kamerbrief Rosenthal.)

10 juni

'De oppositiekrachten hebben onvoldoende capaciteit wat betreft aantallen, materieel, organisatie en aansturing, en zijn sterk afhankelijk van de resultaten van NAVO-operaties. De steun die enkele landen aan de oppositiekrachten leveren heeft nog niet tot een significante verbetering van de slagkracht geleid. Wel stemt het deserteeren van enkele hoge officieren uit het regeringsleger hoopvol.' (Kamerbrief Rosenthal.)

20 juni

'Er is consensus binnen de NAVO dat bombardementen ter bescherming van de Libische burgerbevolking binnen het mandaat van de VN resoluties vallen en dat training aan de oppositie niet binnen het mandaat valt. Onder de NAVO-bondgenoten is de dominante interpretatie dat wapenleveranties aan de oppositie niet binnen het VN-mandaat vallen.' (Kamerbrief Rosenthal.)

REUTERS

begin juli ook de oliefaciliteiten in Brega op de korrel. Op 30 april wordt een huis in een buitenwijk van Tripoli gebombardeerd door de NAVO. Een zoon van Gaddafi en drie van zijn kleinkinderen komen om.

Regime change

Rosenthal houdt ook daarna stug vast aan zijn oorspronkelijke lijn. Op 31 maart stelde hij de Kamer gerust dat de NAVO-missie absoluut niet zou worden misbruikt om Gaddafi uit de weg te ruimen. *Regime change?* Zeker niet. 'Deze is en blijft buiten het bestek van Veiligheidsraadsresolutie 1973 en dus ook buiten het bestek van de missie die nu onder de vlag van Unified Protector plaatsheeft.' Hij blijft het benadrukken, ook na bombardementen op huizen en compounds van Gaddafi's kliek. Bij het debat over verlenging van Unified Protector op 22 juni: 'Waar het niet om gaat in resolutie 1973 – dat zeg ik almaar met klem – is *regime change* en vertrek van Gaddafi. Daar hebben wij een ander forum, een andere arena voor.'

Met dat andere forum doelt de minister op de Contactgroep Libië: veertig landen die sinds maart bijeen komen om over de politieke toekomst van Libië te praten. Toekomst ja, want vanaf dag een zijn de landen het eens dat Gaddafi alle legitimiteit kwijt is

en geen deel van het nieuwe Libië kan zijn. Rosenthal noemt dat een 'waterscheiding'. Het is vooral verwarrend. De Contactgroep is wel voor *regime change*, maar die moet via een politieke weg gerealiseerd worden.

Men denkt dan nog dat Gaddafi snel van het toneel verdwijnt door de volksopstand, net zoals zijn mededictators Mubarak in Egypte en Ben Ali in Tunesië. Maar de Arabische Lente zet niet door in Libië. Tot frustratie van landen als Frankrijk en Groot-Brittannië, de voortrekkers van de NAVO-missie.

Hoe langer Gaddafi blijft zitten, hoe minder verenigd het optreden van de coalitie. Landen besluiten op eigen houtje de Overgangsraad van de rebellen te erkennen als het Libische gezag. Rosenthal keurt dat meermalen af omdat de raad niet representatief is, maar gaat in juli overstag – op de dag Human Rights Watch de rebellen van mensenrechtenschendingen beschuldigt. Dat het niet lekker zit bij de rebellen blijkt tien dagen geleden als ze hun eigen legerleider liquideren.

Inmiddels worden ook bevroren tegoden van het Gaddafi regime uitgekeerd aan de Overgangsraad terwijl dat juridisch nogal discutabel is. Op een hellend volkenrechtelijk vlak begeven Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk zich al langer. In april en

mei sturen ze militaire trainers naar Benghazi. Ook worden de rebellen bewapend door onder meer Frankrijk dat juist het wapenembargo moet handhaven.

In zijn Kamerbrief van 10 juni doet Rosenthal al alsof dat de normaalste zaak van de wereld is. De steun 'heeft nog niet tot een significante verbetering van de slagkracht geleid'. In juli schrijft hij dat de landen 'op bilaterale titel' zijn overgegaan tot de acties. Terwijl Rosenthal op 31 maart benadrukte dat Nederland medeverantwoordelijk is als bondgenoten 'de randen opzoeken of er overheen gaan'. Hij belooft ze tot de orde te roepen. Frankrijk is nooit aangesproken, leert navraag bij zijn woordvoerder.

Dat de bondgenoten het niet zo nauw nemen heeft niet alleen voor Gaddafi consequenties. Dat blijkt de laatste weken in de VN-Veilighedsraad waar met de grootste moeite schamele sancties tegen Syrië tot stand komen. China en Rusland willen het niet, mede omdat de NAVO zo frivool omspringt met het VN-mandaat. Rosenthal voorspelde het 23 april in *de Volkskrant*. 'Het laatste wat we willen doen is *playing around* met 1973. Dat legt beperkingen op aan wat de NAVO kan doen. Als we de resolutie opprekken, halen we in dit soort situaties nooit meer een mandaat van de Veiligheidsraad.'

ANP

Juppé ziet het anders

Wel of geen Strafhof voor Gaddafi? Wel of niet het land verlaten? De Franse minister Juppé zegt 20 juli dat hij in Libië mag blijven als hij aftreedt.

Richards ziet het anders

De Britse legerleider zegt in mei dat de NAVO niet alleen directe bedreigingen zoals tanks, maar ook indirecte zoals infrastructuur moet uitschakelen.

McCain ziet het anders

De Amerikaanse senator John McCain stuurt de rebellen in juli een brief dat ze moeten ophouden met mensenrechtenschendingen.

